

Załącznik12.

Strój szamotulski

Strój szamotulski jest jedną z odmian strojów ludowych, noszonych niegdyś w Wielkopolsce. Swoim zasięgiem obejmował Ziemię Szamotulską, która swego czasu stanowiła najgęściej zaludniony obszar historycznej Wielkopolski. Był to teren wokół Szamotuł oraz okolicznych miejscowości, położonych na północny zachód od Poznania, oddalonego zaledwie o 30 kilometrów.

Strój szamotulski rozwinął się na początku XIX wieku i już wtedy stał się wyróżnikiem grupowym i ubiorem reprezentacyjnym. Szczególny rozkwit i atrakcyjność stroju szamotulskiego przypada jednak dopiero na lata po I wojnie światowej (po 1918 roku), a więc na okres, kiedy w wielu wielkopolskich wioskach strój ludowy odchodził w zapomnienie.¹

Strój męski

Strój męski był wykorzystywany w dni świąteczne oraz podczas zabaw i uroczystości weselnych. Składał się on, w przypadku kawalera, z białych spodni zrobionych z płótna lnianego lub sukna. Z tego samego materiału wykonywano białe koszule z szerokimi rękawami. Dopuszczano opcję z kołnierzykiem wywijanym, lub bez. Okrycie wierzchnie składało się ze zdobionej mosiężnymi guzikami oraz białym obszyciem jaki w kolorze czerwonym (amarantowym), która sięgała do bioder. Na to narzucano czarny lub granatowy kaftan bez rękawów. Całości stroju dopełniały ciemne buty oraz kapelusz.

Mężczyźni żonaci oprócz wyżej wymienionych elementów ubioru nosili również katanę w kolorze czarnym lub granatowym, która sięgała prawie do kostek. Był to strój ceremonialny, zakładany podczas świąt i uroczystości.²

Strój damski:

Strój panien był utrzymany w kolorystyce błękitnej i składał się z wielu warstw. Pierwszą warstwą była koszulka, która najczęściej była szyta z dwóch różnych gatunków materiału: batystu lub delikatnego płótna oraz płótna grubego. Bieliznę stanowiły także trzy spódnice zwane również spódnicami: pierwsza zwana piekielnicą uszyta była z czerwonego materiału, a spód obszuty był taśmą z kwiatowym wzorem. Druga spódnica była szyta z batystu lub perkalu z podobnym haftem lub koronką. Na to nakładano najszerszy spódnik, w kolorze białym. Ostatnim elementem dolnym garderoby była zapaska

---

¹ Opracowano na podstawie: Strój szamotulski, [w]:Folklor.pl, dostępny: <https://folklor.pl/kostiumy/stroj-szamotulski/> [dostęp:17.12.2022].

² ibidem

w kolorze błękitnym.³ Na koszulę wkładano tak zwaną sznurówkę, czyli obcisły gorset wiązany z przodu. Całość była mocno zdobiona wypukłymi obszyciami. Całość stroju dopełniały dwa elementy ozdobne: mały, tiulowy czepek zasłaniający czubek i tył głowy oraz gorsik, czyli marszczony kołnierzyk robiony z tiulu i płótna, zapinany na guzik. Jako biżuterię noszono czerwone korale.

Strój męzkatki wyróżniał się bardziej stonowanymi, ciemnymi kolorami oraz niektórymi elementami nie występującymi w stroju panieńskim. Męzkatkę najłatwiej rozpoznać można było po ciemnych spódnicach oraz białej zapasce, a także kaftanem (tak zwanym rurokiem) w kolorze czarnym z czerwoną podszewką.

Strój Bambrów Poznańskich:

Strój męski:

Do końca XIX można było rozpoznać bambrów po tradycyjnych elementach stroju wiejskiego połączonych ze strojem miejskim następnie style te stopiły się.⁴

Strój damski:

“Ubiór bamberek, początkowo skromny, z upływem lat wzbogacał się o nowe elementy. Wzrastała obfitość koronek, haftów, wstążek, spódnice szyte coraz obszerniejsze, a wspaniałe nakrycia głowy zwane kornetami stawały się coraz wyższe, szersze, bogato zdobione sztucznymi kwiatami.

Podstawową częścią tego ubioru były suknie, składające się z kaftana i spódnicy, rozmaitych kolorów i odcieni, szyte z gatunkowo bardzo dobrych materiałów. Każda kobieta posiadała takich sukien przynajmniej czternaście, w tym ubiory robocze, ale także i cztery najważniejsze przeznaczone na uroczyste okazje. Były to komplety: karmazynowy, niebieski, zielony oraz biały lub kremowy w różnobarwne kwiaty. Głównymi elementami ubioru były: bardzo szeroka (szyta z pięciu szerokości materiału), marszczona, długa spódnica, kaftan sięgający do pasa ściśle dopasowany do figury; pod kaftanem sznurówka i bluzeczka; w pasie związany gruby watek uszyty z płótna zwany "kiszka", na którym opierały się spódnica oraz spódnik i jedna do trzech watówek, co powodowało pękatość stroju i pogrubiało sylwetkę. Dzięki kiszce i watówkom spódnica nie opadała zbyt szeroko i luźno, a w czasie ruchu kołysała się w charakterystyczny sposób. Pod pięknie haftowany fartuch zakładano ozdobną, niekiedy brokatową kieszeń; na szyję haftowany kryzyk, pięć sznurków prawdziwych korali,

³ Opracowano na podstawie: Strój szamotulski, [w]:Regionwielkopolska.pl, <https://regionwielkopolska.pl/kultura-ludowa/stroje-regionalne/stroj-szamotulski/> [dostęp: 17.12.2022].

⁴ Źródło: Zofia Grodecka, *Stroje ludowe w dawnym i współczesnym Poznaniu*, Poznań 1986.

a do ostatniego sznurka przyczepiono krzyżyk; na głowach mężatek czepek, dziewcząt kornet, jedna z najpiękniejszych części stroju, który uzupełniały śliczne chusty, wstążki, bandy, kokardy i inne ozdobne szczegóły, wykończone artystycznymi haftami.”⁵

Warto zaznaczyć, że strój bamberski nie został przyniesiony do Poznania z terenów Bambergu, lecz wyewoluował jako połączenie tradycji osadników niemieckich, ludowych strojów wielkopolskich i jest postrzegany jako element polonizacji tej grupy społecznej.⁶

Bamberka (z pod Poznania).

7

⁵ Maria Paradowska, *Strój bamberski*: <https://www.poznan.pl/mim/turystyka/-p,4791,4793.html> [dostęp:17.12.2022]

⁶ Zofia Grodecka, *Strój ludowe w dawnym i współczesnym Poznaniu*, Poznań 1986.

⁷ *Bamberka w tradycyjnym stroju*, dostępna: -Wikipedia.org, : https://pl.wikipedia.org/wiki/Bambrzy#/media/Plik:Bamberka_w_od%C5%9Bwi%C4%99tnym,_tradycyjnym_stroju_-_Wielkopolska_-_004077n.jpg, [dostęp:18.12.2022]